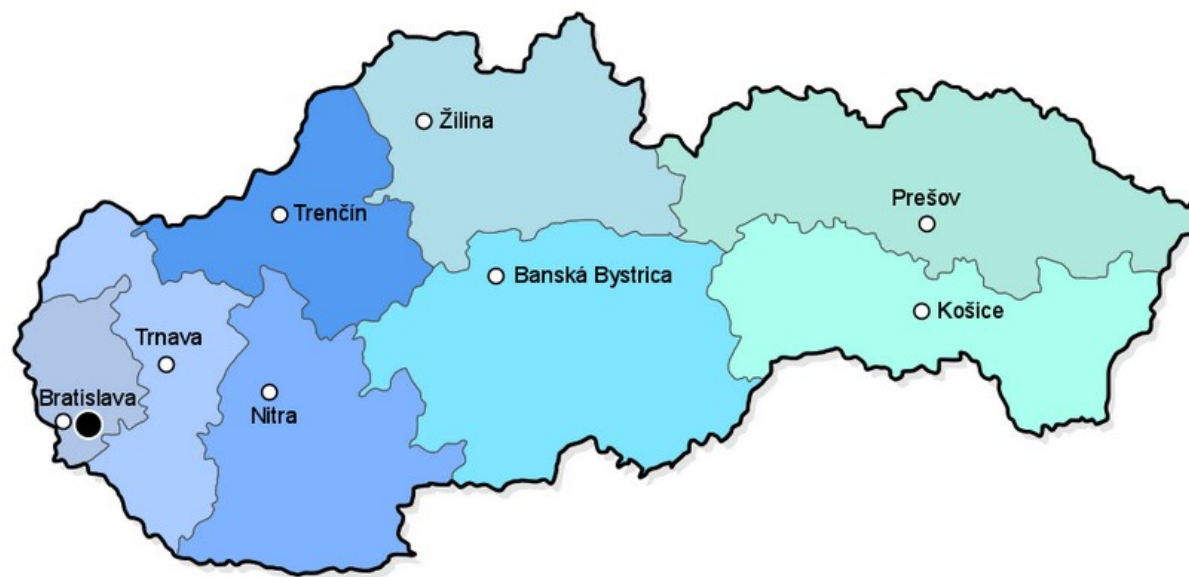

Štátna školská inšpekcia

Pedagogické diagnostikovanie v materskej škole

**Štátna školská inšpekcia
ŠIC Žilina**

© Mgr. Eva Pazúriková

**Význam pedagogickej diagnostiky dieťaťa
predškolského veku v materskej škole**

Pedagogické diagnostikovanie

súčasť edukačného procesu
v materskej škole

- ❑ Napomáha cieľavedomému a systematickému podporovaniu rozvoja základov kľúčových kompetencií dieťaťa predškolského veku. Učiteľ pedagogicky diagnostikuje individuálny pokrok dieťaťa a vlastné edukačné pôsobenie na dieťa. Preto v pedagogickom diagnostikovaní je dôležité, aby učiteľ poznal všeobecné rozvojové možnosti dieťaťa a bol spôsobilý ich konfrontovať s individuálnymi osobitosťami konkrétneho dieťaťa.
- ❑ Zámerom pedagogického diagnostikovania je zistiť nejaký stav, ktorý je východiskom pre možné zmeny v predškolskej edukácii. (Podhájecká, 2007)

Pedagogické diagnostikovanie

Je to diagnostická činnosť vo výchovno-vzdelávacích situáciách a súčasne je plánovitá činnosť.

(Gavora 2001)

Zameriava sa na:

- **zist'ovanie**
- **identifikovanie**
- **charakterizovanie**
- **hodnotenie** *úrovne rozvoja dieťaťa ako výsledku výchovného a vzdelávacieho pôsobenia*

Pedagogické diagnostikovanie v materskej škole realizuje:

- ***učiteľ*** *materskej školy*
- ***riaditeľ*** *materskej školy*

Zhodnotenie a interpretácia diagnostických údajov z pedagogického hľadiska je východiskom k ďalším krokom v procese diagnostikovania a v skvalitňovaní interakcie medzi dieťaťom, učiteľom a rodičom. *Stanovenie diagnózy* je vzťah medzi aktuálnym stavom rozvoja dieťaťa a požadovaným kritériom, konštatovaním *súladu s kritériom*, *nesúladu s kritériom* alebo *prekročenie kritéria*.

(Gavora, 2001).

Komunikácia diagnózy

Je predovšetkým vecou učiteľa a dieťaťa a následne ďalších zainteresovaných.

Komunikácia diagnózy priamo ovplyvňuje, motivuje dieťa učiť sa (Gavora, 2001).

Komunikácia diagnózy s dieťaťom – umožňuje učiteľovi motivovať dieťa k ďalším aktivitám a skvalitňovať individuálne spôsobilosti dieťaťa taktnými, konkrétnymi a pravdivými výrokmami o činnosti dieťaťa pred samotným dieťaťom.

Komunikácia diagnózy

Komunikácia diagnózy učiteľa s učiteľom – umožňuje predovšetkým zosúladiť spoločných výchovno-vzdelávacích postupov oboch učiteľov v triede, spoločnú prípravu podmienok na aktivity a činnosti, spoločné plánovanie činností, ktoré na seba nadväzujú, dodržiavanie vopred dohodnutých spoločenských pravidiel života detí v triede a jednotnú odbornú komunikáciu s rodičmi.

Komunikácia diagnózy s rodičmi – umožňuje pravidelné informovanie rodičov o postupoch dieťaťa v osvojovaní zručností, spôsobilosti, o komunikácii s inými deťmi, o obľúbených činnostiach dieťaťa a pod.

Pedagogické diagnostikovanie a komunikáciu diagnózy pedagóg (učiteľ, riaditeľ školy) využíva na získavanie dôvery dieťaťa a jeho rodičov. Získavanie rodiča pre spoločné výchovné pôsobenie umožňuje efektívne individuálne výchovné poradenstvo, ktorého východiskom je pedagogické diagnostikovanie v edukačnom procese. Komunikácia diagnózy s rodičmi je podstata výchovného poradenstva.

Pedagogické diagnostikovanie a písomné záznamy

Všeobecné odporúčania k písomnému zaznamenávaniu informácií o dieťati:

- učiteľ vytvára **vlastný systém zaznamenávania**, sám rozhoduje, čo si zaznamená a v akom rozsahu, záznamy sa neodovzdávajú inému kolegovi;
- záznamy slúžia **pre potreby učiteľa**, ktorý vedie zaznamenávanie, odporúča sa viesť záznamový denník, do ktorého učiteľ zapisuje poznámky, následne ich analyzuje, konzultuje s kolegom a využije pri plánovaní ďalšieho pedagogického pôsobenia na dieťa;
- **záznamy sa analyzujú** v čo najkratšom čase po zaznamenaní;
- **záznamy sa posudzujú** z viacerých hľadísk, každý zaznamenaný prejav o dieťati sa opakovane overuje v činnostiach dieťaťa, nerobia sa unáhlené, jednoduché závery, odporúčania;
- **zaznamenávajú sa úspešné pedagogické postupy**, ktoré učiteľ môže odporúčať iným kolegom ako overené výchovné metódy pri riešení daného problému;
- písomný záznam sa môže realizovať pri spontánnom aj plánovanom pozorovaní.

Je vhodné, aby si učiteľ písomne zaznamenával všetko, čo mu umožní získať prehľad o dieťati, napr.:

- ❖ poznámky o prejavoch v správaní sa dieťaťa, ktoré vyžadujú ďalšiu pozornosť;
- ❖ poznámky o prejavoch dieťaťa, ktoré nie sú v súlade s očakávaním učiteľa;
- ❖ poznámky o situáciách a činnostiach, v ktorých sa zaznamenaný prejav vyskytol;
- ❖ slovný komentár dieťaťa k činnosti;
- ❖ poznámky k vlastnému pedagogickému pôsobeniu, o riešení vzniknutej situácie.

Pri zaznamenávaní učiteľ dbá na to, aby bola zachytená objektívna skutočnosť, pozorovateľný prejav dieťaťa v danej situácii. Učiteľ by sa mal vyvarovať zaznamenávaniu subjektívnych súdov a pocitov.

Účel písomných záznamov

- **konzultácia s učiteľom v triede;**
- **plánovanie opakovaného pozorovania** potrebnej skutočnosti;
- **plánovanie ďalších výchovných postupov a individuálnej práce** s dieťaťom;
- **príprava na rozhovor** s rodičom v rámci výchovného poradenstva;

Opakujúce sa zistenia z krátkodobého pozorovania učiteľa, môžu slúžiť na dlhodobé štruktúrované pozorovanie.

Pedagogické diagnostikovanie

FORMÁLNE

NEFORMÁLNE

vstupné

priebežné
(formatívne)

výstupné
(sumatívne)

Formálne (explicitné) diagnostikovanie, navonok sa prejavujúce

Je realizované pomocou vopred pripravených diagnostických nástrojov, výsledok je vyhodnocovaný presne na základe spracovania údajov, pedagogický zásah nie je možné urobiť ihneď po diagnostikovaní.

(Gavora, 2001)

Neformálne (implicitné) diagnostikovanie, mikrodiagnostikovanie

Je typické pre každodennú činnosť učiteľa, navonok sa neprejavuje, je skryté. Učiteľ počas práce s deťmi denne spontánne posudzuje momentálny priebeh vyučovania a pohotovo, *v materskej škole v situačnom rozhodovaní*, rieši situáciu (Gavora, 2001).

Učiteľ na základe dlhodobého pozorovania činností dieťaťa v prirodzených podmienkach, v hre, v rozličných situáciách získava informácie (údaje) o dieťati, ktoré *analyzuje ihneď v danom okamihu*. Z časového hľadiska s plánovaním a organizovaním pedagogického diagnostikovania súvisí rozlišovanie diagnostikovania podľa druhov: *vstupné, priebežné a výstupné diagnostikovanie*.

Vstupné pedagogické diagnostikovanie

- ❑ V podmienkach materskej školy sa realizuje **pri nástupe dieťaťa do materskej školy**.
- ❑ Cieľom vstupného pedagogického diagnostikovania je získať **prvotné poznatky a informácie** o každom dieťati v skupine.
- ❑ Využíva sa **pozorovanie a analýza hrových činností** dieťaťa v jeho adaptačnom období, pozorujú sa **sociálne vzťahy a návyky**, s ktorými prichádza dieťa do prostredia materskej školy a pod.

Priebežné (formatívne) pedagogické diagnostikovanie

- ❑ **Formálne a neformálne diagnostikovanie** ako súčasť edukačného procesu učiteľ využíva pri poznaní individuálnych možností a spôsobilostí dieťaťa a pri plánovaní ďalších postupov a obsahov, ako aj individuálnej práce s dieťaťom.
- ❑ V priebežnom diagnostikovaní učiteľ **pravidelne zhromažďuje produkty detskej činnosti a hodnotí ich**, tvorí detské portfólium.

Výstupné (sumatívne) pedagogické diagnostikovanie

- ❑ **Jednorazový proces** napr. testovanie dieťaťa a jeho vyhodnocovanie na základe porovnávania s normami stanovenými pre daný vek a pre príslušnú činnosť (Bruceová, 1996).
- ❑ V materskej škole výstupné pedagogické diagnostikovanie **sa realizuje pedagógom** (učiteľom, riaditeľom, inšpektorom) napr. pri zisťovaní pripravenosti dieťaťa na vstup do základnej školy.

Metódy pedagogického diagnostikovania

- metóda systematického a dlhodobého pozorovania;
- metóda rozhovoru;
- hodnotenie výkonov detí, (výtvarné, konštruktívne a iné detské výtvary);
- analýza úloh a produktov (výsledkov) činností;
- retrospektívne metódy;
- štúdium pedagogickej dokumentácie;
- reflexie úrovne individuálnej komunikácie dieťaťa a komunikácie s deťmi;
- portfóliá, pozorovacie hárky.

Zásady pozorovania v pedagogickom diagnostikovaní

- ❑ venovať pozornosť pozorovaniu dieťaťa **počas celého predškolského obdobia**, nie iba pri hodnotení spôsobilostí na vstup do školy;
- ❑ hodnotiť všetky prejavy dieťaťa komplexne **na základe dlhodobého pozorovania** v prirodzených podmienkach, opakovane a v obmenách;
- ❑ **pozorovať každé dieťa**, a tým zabráňovať príliš malému zaťažovaniu alebo naopak nadmernému zaťažovaniu činnosťami, ktoré nezodpovedajú jeho spôsobilostiam a individuálnym osobitostiam;
- ❑ **pozorovať hry a ďalšie činnosti dieťaťa**, a tak získavať informácie o emocionálnej a intelektuálnej úrovni dieťaťa, o spôsoboch správania sa, záujmoch o hračky a ďalšie predmety a v neposlednom rade o vplyvoch, ktoré sa premietajú v jeho aktivitách (Monatová, 1992/93).

Faktory ovplyvňujúce individuálne osobitosti dieťaťa predškolského veku

- **vývinová úroveň dieťaťa:** vývinové špecifiká – vývinové zvláštnosti a osobitosti dieťaťa predškolského veku, možnosti, predpoklady, schopnosti, zručnosti a vedomosti dieťaťa predškolského veku, učebný štýl dieťaťa;
- **socioekonomická úroveň rodiny** dieťaťa predškolského veku;
- **vyvážené striedanie činností** (optimálny biorytmus, bezstresové, prostredie);
- **dodržiavanie zásad zdravej životosprávy** (zdravý životný štýl): pevne stanovený čas na činnosti zabezpečujúce životosprávu a rešpektovanie základných fyziologických potrieb;
- **prostredie materskej školy:** cieľavedomé podnetné prostredie pre spontánne i zámerné učenie, časový priestor na hru a učenie dieťaťa;

Faktory ovplyvňujúce individuálne osobitosti dieťaťa predškolského veku

- **individuálne potreby, záujmy a postoje dieťaťa predškolského veku;**
- **prirodzená aktivita a experimentovanie dieťaťa;**
- **špecifiká predškolskej výchovy a vzdelávania:** vzájomné integrované prepájanie jednotlivých tematických okruhov a vzdelávacích oblastí rozvoja osobnosti dieťaťa;
- **činnostný, hrový charakter pedagogického procesu,** vykonávaného prostredníctvom hier a výchovno-vzdelávacích činností;
- **vytvorené podmienky na zdravý vývin detí a na predchádzanie sociálno-patologických javov,** zaistenie bezpečnosti a ochranu zdravia detí.

Použité zdroje:

- BRUCEOVÁ, T. 1996. *Předškolní výchova*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-068-5.
- GAVORA, P. 2001. *Úvod do pedagogického výskumu*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2001. 235 s. ISBN 80-223-1628-8.
- HAJDÚKOVÁ, V. a kol.: 2008: *Príručka na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy*. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2008. ISBN 978-80-8052-324-4.
- HAJDÚKOVÁ VIERA A KOL. 2009. *Metodika na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave, 2008. ISBN:978-80-8052-382-5
- MONATOVÁ, L. *Pedagogická diagnostika jako součást úspěšné výchovy předškolního dítěte. Předškolná výchova*. 1992/93
- PODHÁJECKÁ, M. a kol. 2007. *Edukačnými hrami poznávame svet*. 2. doplnené a aktualizované vydanie. Prešov: Prešovská univerzita. Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 80-8068-99-7.
- Štátny pedagogický ústav. *Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách*. Bratislava: Raabe, 2016. ISBN: 978-80-8140-244-9.